

**Profesor Mirosław Skarżyński**  
**(26 VIII 1952–23 VIII 2019)**



23 sierpnia 2019 r. zmarł w Kielcach po długiej chorobie Profesor Mirosław Skarżyński, językoznawca polonista, wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego, twórca i wieloletni redaktor naczelny „LingVariów”, wydawca prac i korespondencji wielkich polskich lingwistów. Jego życie prywatne było związane z Kielcami, w których spędzał wakacyjne miesiące i przerwy semestralne. Tu urodził się 26 sierpnia 1952 roku w inteligenckiej rodzinie o szlacheckich korzeniach, której historia sięga XIV wieku. Jedną z Jego pasji, o której nie wszyscy wiedzieli, było badanie genealogii rodzinnej. W domowym archiwum pozostawił stustronicowy rękopis na ten temat. W latach 1967–1972 późniejszy profesor językoznawstwa uczęszczał do Technikum Chemicznego przy Alejach Legionów w Kielcach, gdzie zdał maturę.

Życie naukowe Mirosława Skarżyńskiego było związane z Uniwersytetem Jagiellońskim. Tu przeszedł poszczególne szczeble kariery akademickiej. Na Uniwersytecie Jagiellońskim studiował polonistykę w latach 1972–1977. Początkowo wahał się między filologią polską a historią, ostatecznie jednak wybrał literaturę polską i w tym kierunku – jak sam wspominał – miał się rozwijać. Na II roku studiów, pod wpływem wykładów z gramatyki historycznej prowadzonych przez prof. Janusza Strutyńskiego, zainteresował się językoznawstwem. Zapisał się na seminarium prof. Zofii Kurzowej i pod jej opieką naukową przygotował pracę magisterską pt. *O języku pisarskim Melchiora Wańkowicza. Słownictwo, słowotwórstwo, składnia*. Zofia Kurzowa była również promotorką Jego doktoratu, który był poświęcony słowotwórstwu. W 1985 roku Mirosław Skarżyński obronił dysertację doktorską pt. *Próba zastosowania metody gniazdowej do opisu słowotwórstwa współczesnej polszczyzny*. Habilitował się w 1995 roku na podstawie książki *Części mowy i ich kategorie w gramatykach polskich XIX i XX wieku (1817–1938)* (Kraków 1995), tytuł profesora uzyskał w 2002 roku, a profesorem zwyczajnym został w roku 2012.

W latach 1977–1986 Mirosław Skarżyński był związany z Instytutem Kształcenia Nauczycieli w Kielcach, a od roku 1987 do 1991 był wykładowcą w Instytucie Filologii Polskiej kieleckiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Na Uniwersytet Jagielloński powrócił w 1986 roku. Początkowo pracował w Zakładzie Językoznawstwa Stosowanego do Nauczania Języka Polskiego jako Obcego, którym kierował prof. Władysław Miodunka, wówczas jeszcze docent. Z tego okresu pochodzą Jego prace glottodydaktyczne, m.in. *Mały słownik słowotwórczy języka polskiego dla cudzoziemców* (Kraków 1989). Później (od 1987 roku do śmierci) był pracownikiem naukowym Zakładu (następnie Katedry) Współczesnego Języka Polskiego. Rok akademicki 1996/1997 spędził na Uniwersytecie Wileńskim w Katedrze Języka Polskiego.

Działalność naukowa Mirosława Skarżyńskiego obejmowała trzy nurty: słowotwórstwo współczesnej polszczyzny, historię polskiego językoznawstwa i poprawność językową. Warto jednak dodać, że Jego zainteresowania znacznie wykraczały poza wymienione działy. Oprócz prac z glottodydaktyki opublikował również kilka artykułów z zakresu etymologii polskiego słownictwa. Dowodem na to, że śledził aktualne prądy w lingwistyce, są liczne recenzje naukowe Jego autorstwa, opublikowane w różnych czasopismach. Był erudyta, znawcą nie tylko w dziedzinie filologii, historii i ogólnie nauk humanistycznych. Zaskakiwał też wiedzą z zakresu innych dyscyplin – fizyki, chemii.

Słowotwórstwem współczesnej polszczyzny Mirosław Skarżyński zajmował się przez około ćwierć wieku. Dotyczą tej problematyki zarówno Jego monografie (*Powstanie i rozwój polskiego słowotwórstwa opisowego*, Kraków 1999; *Liczebniki w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny (studium gniazd słowotwórczych)*, Kraków 2000; *Słowotwórstwo gniazdowe. Historia, metoda, zastosowania*, Kraków 2003), jak również słowniki (*Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego*, t. 3–4, Kraków 2004). W tym nurcie naukowej działalności Profesora szczególne miejsce zajmowało kierowanie przez Niego w latach 2000–2003

grantem „Słownik gniazd słowotwórczych współczesnego języka ogólnopolskiego” przyznany przez Komitet Badań Naukowych.

Zamiłowanie do historii językoznawstwa przejawiało się już w pracach słowotwórczych Mirosława Skarżyńskiego, w których znajdziemy m.in. rozważania nad genezą i ewolucją badań tego działu języka. Później interesowały Go różne ujęcia podstawowych kategorii językoznawczych w dawnych gramatykach. Świadczy o tym, wspomniana wyżej, książka habilitacyjna *Części mowy i ich kategorie w gramatykach polskich XIX i XX wieku (1817–1938)* (Kraków 1995, wydanie zmienione – *W kręgu gramatyk polskich XIX i XX wieku*, Kraków 2001). Profesor uważał jednak, że najważniejsze znaczenie dla historii językoznawstwa mają Jego edycje prac i korespondencji polskich lingwistów: Jana Baudouina de Courtenay (J. Baudouin de Courtenay, *Miejcie odwagę myślenia... Wybór pism publicystycznych z lat 1898–1927*, oprac. M. Skarżyński, Kraków 2007; M. Skarżyński, M. Smoczyńska, *Listy Jana Baudouina de Courtenay do Henryka Ułaszyna z lat 1898–1927*, „Biblioteka LingVariów”, t. 1, Kraków 2007; M. Skarżyński (oprac.), *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa II. Jan Baudouin de Courtenay. Teksty mniej znane*, „Biblioteka LingVariów”, t. 21, Kraków 2016), Henryka Ułaszyna (H. Ułaszyn, *Studia onomastyczne i socjolingwistyczne*, wstęp i dobór tekstów M. Skarżyński i B. Walczak, Poznań 2009; H. Ułaszyn, *Z Kopiałowej na katedry uniwersyteckie. Wspomnienia*, oprac. M. Skarżyński, „Biblioteka LingVariów”, t. 9, Kraków 2010), Kazimierza Nitscha i Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej (M. Skarżyński, E. Smułkowa (oprac.), *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa III. Korespondencja Kazimierza Nitscha i Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej 1925–1958*, Część 1–2, „Biblioteka LingVariów”, t. 26, Kraków 2018), Jana Łosia i Jana Rozwadowskiego (A. Czelakowska, M. Skarżyński (oprac.), *Materiały do dziejów polskiego językoznawstwa. Listy Jana Niecisława Baudouina de Courtenay, Jana Łosia, Kazimierza Nitscha, Jana Michała Rozwadowskiego, Henryka Ułaszyna*, „Biblioteka LingVariów”, t. 8, Kraków 2011). W tym nurcie mieści się również przekład z rosyjskiego książki Michaiła Robinsona *Losy elity akademickiej. Rosyjska slawistyka od 1917 r. do początku lat 30.* (Warszawa 2014) oraz artykuły do *Polskiego słownika biograficznego* (Ignacy Stein, Henryk Suchecki, Witold Taszycki).

Zainteresowania zagadnieniem poprawności językowej Mirosław Skarżyński realizował na różne sposoby (nie tylko poprzez uniwersyteckie zajęcia z kultury języka i językowych podstaw edytorstwa). W 2003 roku utworzył i prowadził do roku 2011 Internetową Radnię Językową Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, a w latach 2010–2016 w codziennych audycjach „Podglądanie języka” przybliżał i objaśniał słuchaczom Radia Kraków językowe bogactwo polszczyzny oraz rozstrzygał problemy poprawnościowe. Bardzo cenił sobie ten aspekt działalności i chętnie się nim zajmował.

Wielkim osiągnięciem naukowym i organizacyjnym Profesora jest czasopismo „LingVaria”. Gdy w 2005 roku powstawał Wydział Polonistyki, pojawił się pomysł utworzenia osobnego wydziałowego pisma, między innymi dlatego, że „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze” pozostały przy Wydziale Filologicznym. Redagowanie półrocznika powierzono Mirosławowi Skarżyńskiemu.

mu. Wymyślił On tytuł, skompletował zespół redakcyjny i określił profil tematyczny. Pismo od samego początku prężnie się rozwijało, brano nawet pod uwagę możliwość przekształcenia go w kwartalnik. „LingVaria”, najpierw o profilu polonistycznym, później zostały poszerzone tematycznie o kolejne działy.

Profesor Skarżyński jako redaktor naczelny „LingVariów” przygotował wraz ze współpracownikami 28 numerów pisma. Była to ogromna praca zarówno pod względem naukowym, jak i organizacyjnym. Utworzenie czasopisma językoznawczego od podstaw wymagało wielu niełatwych decyzji i zabiegów. Chodziło o takie działania, które zapewniłyby pismu ciągłość oraz wysoki poziom naukowy artykułów. O jedno i drugie Profesor bardzo zabiegał. Sam szukał autorów i zapraszał ich do współpracy, czytał każdy tekst przesłany do redakcji. Nie było dla Niego istotne, jaki ośrodek naukowy reprezentuje autor ani jaki ma tytuł naukowy. Ważny był artykuł, jego nowatorstwo, zastosowana metodologia, ścisłość wyводу. Młodzi językoznawcy, którzy publikowali w „LingVariach”, od Profesora (z jego komentarzy i uwag) dowiadawali się, czym cechuje się styl naukowy, czego unikać, by nie zagmatwać analizy. Debiutanci z pierwszych numerów „LingVariów” są dziś często doktorami habilitowanymi i profesorami uczelnianymi, a „LingVaria” są rozpoznawalnym w Polsce czasopismem, w którym dokonuje się wymiana myśli lingwistycznej polskiej i obcej, gdzie są prezentowane zarówno nowości metodologiczne, jak i historia dyscypliny.

Mirosław Skarżyński był członkiem Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego i Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie. Wielokrotnie był nagradzany przez Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego za „szczególne osiągnięcia w pracy naukowej”. Otrzymał również nagrodę III stopnia Ministra Edukacji Narodowej za *Mały słownik słowotwórczy języka polskiego dla cudzoziemców*.

Przywołaliśmy tu zaledwie część prac i dokonań naukowych Mirosława Skarżyńskiego. Spojrzenie na Jego wartościowy dorobek oraz ważne dla nauki dokonania wywołuje żal, że praca Profesora, przynosząca językoznawstwu tak piękne owoce, została na zawsze przerwana. 31 sierpnia 2019 roku na cmentarzu w podkieleckiej Cedzynie pożegnaliśmy Profesora Mirosława Skarżyńskiego. W naszej pamięci pozostanie jako nieprzeciętna osobowość, człowiek mądry, prawy i życzliwy. O jego erudycji, szerokich horyzontach, pracowitości będą nam przypominać Jego książki oraz zeszyty „LingVariów”, których nie byłoby bez Niego.

*Janina Labocha, Maciej Rak*